

ÇOCUKLARDA KEKEMELİK

“Yüreğimiz kekeme olmasın”

Bu haftaki yazımızda çocuklarda kekemelik sorununu en temel düzeyde ele alacağız. Elimizden geldiği kadar daha anlaşılır bir dil ile anlatacağız. Ancak, konu biraz teknik olduğundan zaman zaman bazı kavramları kullanmak zorunda olacağız.

Kekemelik, sözel ifadenin akıcılığında, seslerin ve hecelerin istem dışı, duyulabilen ya da duyulamayan tekrarlar ve uzatmalar biçiminde sık, fark edilebilir, ancak kontrol edilemeyecek biçimde kesintiye uğraması şeklinde tanımlanmıştır.

Genellikle şarkı söyleme, şiir okuma sırasında kekeleme olmamaktadır. Bozukluğun yoğun olduğu durumlarda ayağını yere vurma, başını sallama, gözlerini kırpmaya gibi tekrarlayan vücut hareketleri konuşmaya eşlik edebilir.



i-i-i ideal,
bi-bi-bi birey

Genellikle 2-7 yaşlar arasında ve erkeklerde 4-5 kat daha fazla görülür. Yapılan bir çalışmada kekeme olan çocukların 3 yaşında durumlarını kısmen, 5 yaşında tam olarak anlamaya başladıkları bildirilmiştir. Kekemeliğin ilk belirtileri çocuklar 18-24 aylıkken görülür.

Kekemeliğin Nedenlerine Yönelik Görüşler

Kekemeliğin tek bir nedenin olduğunu ileri sürülemez. Konuyla ilgili bazı nedenleri özetlersek:

Genetik özellikler: Şimdiye kadar kekemeliğin nedenine yönelik yapılan çalışmalarda, kekeme çocukların anne, baba ve kardeşlerinde, ikinci derece akrabalarında kekemelik veya kekemelik öyküsü olduğu öğrenilmiştir. Bu durum, bozukluğa genetik (ırsi, ailevi) bir yatkınlığın neden olabileceğini düşündürmektedir.

Kekeme bireylerin anne-babalarının özellikleri: Yapılan araştırmalar kekeme çocukların anne-babalarının aşırı derecede baskıcı, eleştirel, çocuklarını disipline sokmaya eğilimli oldukları, kekeme olmayan çocukların anne-babalarına göre çocuklarına karşı gizli bir rededicilikleri olduğu, düzen düşkün oldukları görülmüştür. Ancak bunun böyle olmadığını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır.

Kekeme bireylerin özellikleri: Yapılan araştırmalarda kekeme çocukların kekeme olmayanlardan daha çekingen, daha az güvenli, sessiz, utangaç, sözel iletişimden kaçınan, kişilerarası ilişkileri bozuk, mutsuz, içekapanık, endişeli, yetişkinin onayına daha fazla ihtiyaç duyan, kendilerini olumsuz değerlendiren ve benlik saygısı düşük kişiler oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, kekemelerin kaygı düzeylerinin kekeme olmayanlardan daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Ancak kekeleyen

kişiler ile kekelemeyen kişiler arasında kaygı açısından pek fark olmadığını ortaya konulduğu araştırmalar da bulunmaktadır.

Öğrenilmiş Bir Davranış Olarak Kekemelik: Bazı araştırmacılar kekemeliği öğrenilmiş bir davranış olarak açıklamaktadırlar. Bununla ilgili farklı yaklaşımlar vardır. Çok derine dalmadan özetlersek:

- Çocukların akıcı olmayan ancak normal olan konuşmalarının genellikle anne-baba tarafından kekemelik olarak nitelendirildiğidir. Bu nedenle çocuklar kekeme olduklarına inanarak
- davranışlarını bu yönde değiştirmeye başlarlar. Basit duraklama ve yinelemeler kekemelik halini alır. Böylece konuşma davranışları zamanla alışkanlık haline gelerek anormal olur.
- Kekeme çocukların anne ve babalarının, aşırı kaygılı ve mükemmeliyetçi olmaları, beklentilerinin yüksek olması, çocuğun konuşmasına aşırı önem vererek ve ufak akıcılık kusurları üzerinde durmaları, bu konudaki endişelerini çocuklara aktarmaları da kekemeliğin öğrenilmesine neden olur. Böylece çocuğun dikkatini çocuğun konuşmasına çektiklerini ve konuşma bozukluğunun ortaya çıkmasına neden oldukları söylenmektedir.
- Çocuklar konuşurken bazen farkında olmadığı basit tekrarlar yaparlar. Eğer anne-babalar çocuğun bunu fark etmesini engellerse tekrarlar ortadan kalkar. Ancak, konuşmasının normal olmadığını fark ettirirlerse çocuk bundan kurtulmak için çabalar. Bunu yaparken de korku, sıkıntı ve olumsuz duygular eşlik ederek kekemelik süregelenleşir.
- Yine çocukta akıcı konuşmamanın cezalandırılması sessizlik ve çabaya dönüşerek aslında normal olanı ortadan kaldırmaktadır. Yani birey olumsuz duyguların yaşandığı koşullarda kekelemektedir.

Yapısal Bir Farklılık Olarak Kekemelik: Konuyla ilgilenen yazarların bir bölümü kekemeliğin oluşumunu yapısal olarak açıklamışlardır. Kekemeliği yapısal olarak açıklayan kuramlardan çoğu kekemelerin konuşmayı koordine edebilecek yeterli fizyolojik kapasiteye sahip olmamalarının kekemeliğe neden olduğunu savunmaktadırlar Beyin yarıkürelerinden hiçbirinin diğerine göre başat olmaması, iki yarıküre konuşma organlarının kontrolü için yarışması, beyinden gelen motor sinir uyarımlarının zamanını aksatmakta ve konuşmada kesintiler meydana getirmesi, genetik (ırsi) eğilim, solunum, fanasyon (ses tellerinin titreşimi) ve ekleme koordinasyonu bozukluğu, yarık dudak / damak, gırtlak ve gırtlak üstü yapıları, merkezi sinir sistemi içindeki tamamlanma süreçlerini sayabiliriz.

Bazı hastalıklarla kekemelik ilişkisi: Kekeme çocukların özgeçmişlerini inceleyen araştırmacılar kekeme çocuklarda solunum sistemi hastalıkları, romatizma, alerji, ensefalit (beyin iltihabı sorunu), epilepsi (halk arasında sara hastalığı), konvulsyon (havale) gibi nörolojik (beyinsel) hastalık ve bozuklukların daha sık gözleendiğini belirtmektedir.

Burada asıl sorun kekemeliğin bozuk bir genin geçişiyle mi, çocuğun ailede kekeme olanlarla veya çocuğun kekeme olabileceğini bekleyenlerle ilişkisine mi, evin psikolojik havasına mı, bu etkilerin birleşmelerine mi bağlı olduğudur. Bazı

araştırmacılar kekemelerin akrabalarında kekemeliğin görölmesini çevresel nedenlere bağlarken, bazıları ise genetik nedenlere bağlamaktadırlar.

Neden tam olarak bilinmese de, günümüzde kekemeliğin salt kişilik bozukluğundan ya da nörolojik (beyinsel) bozukluktan çok biyolojik, psikolojik, orofasial anomaliler (yarık dudak/damak), genetik ve çevresel etkenlerin birlikteliği ile ortaya çıktığı düşünölmektedir.

Ebeveynler Ne Yapabilir?

- Çocuğunuzun her zaman doğru veya doğru konuşmasını şart koşmayın. Konuşmanın eğlenceli olmasına izin verin.
- Aile yemeklerini konuşma süresi olarak kullanın. Radyo veya TV gibi dikkat dağıtıcılardan kaçının.
- "Yavaşla, yavaş konuş, acele etme veya derin bir nefes al" gibi düzeltmeler veya eleştirilerden kaçının.
- Çocuğunuzu rahatsız olunca veya kekemeliği arttığında yüksek sesle konuşmayın veya okumayın. Bunun yerine, bu zamanlarda çok konuşmayı gerektirmeyen aktiviteleri teşvik edin.
- Çocuğunuzu rahatsız etmeyin ve cümleye baştan başlamasını söyleyin.
- Çocuğunuza konuşmadan önce düşünmesini gerektiğini söylemeyin.
- Evde sakın bir atmosfer sağlayın. Aile hayatınızın hızını yavaşlatmaya çalışın.
- Çocuğunuza veya başkalarına onun varlığında konuşurken yavaşça ve net konuşun.
- Çocuğunuzla doğal göz temasınızı koruyun. Onun yanında üzöldüğünüzü belli etmeyin.
- Çocuğunuzun kendisi ile konuşmasına, düşöncelerini ve cümlelerini bitirmesine izin verin. Çocuğunuzun sorularını veya yorumlarını yanıtlamadan önce duraklayın.
- Çocuğunuz ile yavaş konuşun. Bu biraz zaman gerektirebilir. Fakat yavaş konuşmanız çocuğunuzun dil akışkanlığını geliştirecektir.
- Çocuk eğitiminizde mutlaka evet-hayır olmalı. Hayır dediniz çok ısrar etti, ağladı yine yapmadınız. Gün içerisinde kekemelik başladı, çok üzöldünüz ve hayır'dan geri dönüp yaptınız. Bunu sakın yapmayın: Çünkü çocuğa şunu öğretiyoruz. Kekelersen ben dayanamıyorum, üzölüyorum ve sonucunda evet mesajı verilmektedir.

Kekemeliğin Tedavisi

Kekemelle ilgili öncelikle çocuğunuzu bir çocuk doktoruna götürmelisiniz. Çocuğunuzun konuşurken yaşadığı takılmaların kekemelle ilgili olup olmadığını öncelikle çocuk doktorunuz kontrol etmeli. şayet çocuğunuzun yaşadığı sorun kekemelik ise çocuk doktorunuz sizi çocuk psikoloğu ve gerekirse çocuk psikiyatri kliniğine yönlendirecektir.